

Stručni rad

KULTURNO UMJETNIČKA KUPKA DRAMSKIH UPRIZORENJA

Mateja Marčun, prof.
Osnovna škola Križe, Slovenija

Sažetak

Bez obzira na to na koje se razdoblje osvrćemo, vidimo kontraste između generacija, koji proizlaze iz drugačijeg pogleda na problem. Neki ljudi to tumače kao posljedicu različitih kultura. J. Kovačić sudara se s problemom začeca i važnosti obrazovanja te umjetnosti i kulture. Kako god mislili i uzdizali umjetnost i kulturu i obrazovanje, u obrazovnom procesu oni se isprepliću baš kao što bi trebali ispreplitati i međusobno povezati sadržaj kurikuluma u različitim predmetima određenog razreda. I upravo se ta integracija može učiniti uključenom u kulturu i umjetnost. Jedna od ideja takve integracije je i učenje o razvoju filma isprepletanjem drame. Cilj ove akcije je senzibilizirati ili odgajati djecu u formiranju osobnosti, otvorenu umjetnosti te percipirati i razumjeti lijepo, a istovremeno osloboditi osobne kočnice i početak javnog nastupa.

Ključne riječi: obrazovanje, umjetnost, kultura, drama

1. Uvod

Na Institutu za obrazovanje Republike Slovenije Proširena međusektorska skupina za kulturno obrazovanje pripremila je nacionalne smjernice za kulturno i umjetničko obrazovanje u obrazovanju, koje su 2009. godine podržala sva tri stručna vijeća u obrazovanju [4]. Isto tako, Općom deklaracijom o ljudskim pravima (1948.) osigurava se da svatko može sudjelovati u kulturnom životu bilo kao stvaratelj kulturnih dobara i usluga ili kao posrednik ili primatelj tih usluga. Bit suvremenog kulturnog i umjetničkog obrazovanja stoga je njegova upetost u svim područjima djelovanja, a razvoj i promicanje kreativnosti u obrazovanju jedna je od temeljnih funkcija obrazovnog sustava [4]. Kao rezultat smjernica i deklaracija, kultura i umjetnost vizualno se i neprimjetno fuliraju kroz nastavni plan i program osnovne škole. A ako uzmemo stav da umjetničko iskustvo djetinjstva najavljuje kasniju suradnju i angažman u umjetnosti tijekom cijele budućnosti, što znači da će smanjenje pristupa u djetinjstvu vjerojatno imati trajne posljedice [1], ta nas pozicija dodatno jača u uvjerenju o potrebi što dubljeg i šireg izlaganja kulturi i umjetnosti već u nižim razredima osnovne škole. Ipak, to nije jedina prednost isprepletenosti kulture i umjetnosti u instrukcije. Mnoge strane studije potvrđuju hipotezu da je opsežna subjektivnost kulturnog i umjetničkog obrazovanja u osnovnoj školi:

- utječe na sposobnost kritičkog razmišljanja [2],
- promiče udruživanje,
- razvija asertivnost i produbljuje razmišljanje o sebi i drugima,
- djeluje kao medij integracije s drugim područjima i dubinskog razmišljanja;
- razvija toleranciju i donosi razumijevanje,
- razvija elastičnost i prilagodljivost razmišljanja, što dovodi do razvoja kreativnosti,
- razvija naprednu razinu razmišljanja, jer učenici koriste ove vještine za razvoj interpretacije i formuliranje različitih perspektiva u proučavanju i sintezi informacija,
- smanjiva disciplinska kaznena djela;
- povećava suosjećanje prema drugima i poboljšava pisana postignuća [11.]...

Svi ti rezultati pronađeni su u skupinama učenika, gdje umjetnost i kultura nisu bili samo uključeni u kurikulum, već su dodatno podvrgnuti određenoj vrsti "kulturne umjetnosti" iz različitih kulturnih institucija. Tako je došlo do partnerstva između škola i zajednica u području umjetnosti [1.]. Ovo istraživanje ne daje sve odgovore na pitanje zašto je umjetnost važna, ali potvrđuje ono što većina ljudi već zna da umjetnost daje važan doprinos pomaganju svim učenicima da postignu uspjeh u školi, na radnom mjestu i u životu [11.]. S jedne strane, govorimo o umjetničkom obrazovanju koje bi trebalo njegovati umjetnost (ljepota, kultura, život), podizati umjetnost (ljepota, kultura), podizati kroz umjetnost (ljepotu) i podizati je u umjetnosti [10.]. S druge strane, govorimo o kulturnom obrazovanju, koje kulturna pismenost predstavlja kao znanje, upravljanje i primjenu javnih i skrivenih pravila i konvencija prema kojima kulturni sustav djeluje [10.]. Što god smatrali umjetničkim i kulturnim obrazovanjem, zadatak oboje je senzibilizirati djecu u stvaranju osobnosti otvorenih umjetnosti u najširem smislu i percipirati i razumjeti lijepo, a s druge strane potaknuti ih da razviju vlastitu kreativnost [10.].

A upravo bi to trebao biti izazov nastave u nižim razredima osnovne škole. S jedne strane, stvorite "kulturnu umjetničku kupku" unutar učionice, koja bi trebala senzibilizirati učenike za ljepotu i pružiti im osnovu za vlastitu kreativnost.

2. DRAMATIZACIJA OD LISTANKE DO DRAMSKOG UPRIZORENJA

(Korelacija sa slovenskim jezikom u likovnoj umjetnosti, glazbenoj umjetnosti, znanosti i društvu.)

Na temelju svih gore navedenih činjenica, zapitala sam se kako uspostaviti 'kulturno umjetničku kupku' unutar već postojećih smjernica i uputa, koje su u većoj ili manjoj mjeri uzete u obzir u razrednim lekcijama određenog razreda, sa spoznajom da se umjetnost i kulturno obrazovanje ne odnose samo na poučavanje umjetnosti, već na drugačiji način poučavanja iz drugih predmeta [10]. Postavila sam svoj cilj povezivanja određenih sadržaja učenja s međusektorskom osnovom uz pomoć kulture i umjetnosti, čime sam dodala "začin". Kao i kod začina u hrani i u ovom slučaju važna je prava mjera. Bez začina, hrana nije ukusna, ali ako dodate malo previše, može postati i blještava. Međutim, ne smijemo zaboraviti da "neobičnim" vezama stječemo nove kvalitetne i sinergijske učinke koji se ne mogu postići povezivanjem unutar određenog objekta. Elementi umjetnosti u razredu ili elementi umjetničke nastave također mogu privući one dijelove učenika koji inače nikada ne uspijevaju privući istinsko zanimanje za nastavno gradivo [10.]. Na satu slovenskog jezika željela sam istaknuti dramatizaciju u učionici, jer su istraživanja pokazala da se razvoj pismenosti intenzivirao kada su učenici mogli organizirati svoje omiljene priče. Drama je također pomogla motivirati učenje, a kada su učenici imali priliku sudjelovati u drami, njihovo cjelokupno razumijevanje priče poboljšalo se [11.]. Ali ovdje sam naišla na barijeru, jer neki učenici to nisu htjeli, bojali su se aktivno izvoditi. Zato sam došla na ideju da bi bilo zanimljivo upoznati razvoj filma, naučiti o optičkim igračkama i nemi film, a zatim polako nastaviti s kreativnim pokretom, radijskom igrom i završiti dramatičnim uprizorenjem.

2.1. Optička igračka

Prije svega, predstavila sam optičke igračke, koje su značajno pridonijele razvoju animiranog filma, jer stvaraju dojam pokreta nizom različitih slika koje se brzo igraju pred našim očima jedna po jedna. Takve optičke igračke su slikofrc ili listanka (flipbook), tavmatrop, zoetrop i druge. Odlučila sam se za listanko jer je vrlo pogodna i jednostavna za izradu. Igračka je dizajnirana kao mala knjižica s nekoliko listova zajedno (optimalan broj stranica je 30). Svaka stranica ima crtež ili fotografiju koja se malo razlikuje od prethodne. Učinak kretanja postiže se hvatanjem knjižice jednom rukom i brzom promjenom knjige palcem druge ruke [8.] (Slika 1.).

Slika 1:(mrežna slika; <https://www.metrolibrary.org/events/flip-book-animation-studio>).

Kako bi pomogli učenicima dizajnirati malo drugačije slike, pomogli su si s prozorskim svjetlom. Listanka (flipbook) sa slikom bila je prekrivena praznim listom i, radi veće prozirnosti, naslonjena na prozor. Tada su učenici stvorili malo drugačiju sliku. Ponavljali su se sve dok nisu imali ispunjenu knjižicu s nizom različitih sličica (Sl. 2).

Slika 2: Izrada lista (flipbook) pomoću prozorskog svjetla.

2.2. Nijemi film

Nakon toga uslijedio je razvoj filma prema najranijim filmovima, koji su bili crno-bijeli, kraći manje od minute, bez snimljenog zvuka i sastojali su se od jednog kadra sa stacionarnom kamerom. Odsutnost zvuka koji se naziva i nijemim filmovima, koji su također korišteni kao protuteža nedostatku zvuka, s naglašenim gestikulirajućim i naglašenim tretmanima lica. Uz pomoć poznavanja karakteristika malog filma, snimili smo mali crno-bijeli film po skupinama u učionici nakon prethodnog razgovora i grupne koordinacije, kojem smo dodali klavirsku glazbu u vrijeme instalacije (Sl. 3).

Slika 3: Nemi Film (Piko Dugočarapo posjećuju lopovi).

Pritom se pokazalo da su upravo učenici koji su izbjegavali igru, bili u filmu najveći entuzijasti.

2.3. Kreativni pokret

"Razvoj" filma tada se okrenuo kreativnom pokretu, koji se kao pristup učenju stavlja u koncept iskustvenog učenja, jer potiče aktivno senzualno ili emocionalno iskustvo učenika. Pritom kroz rješavanje problema u grupi i prijenosom iskustva na apstraktnu razinu stvara novo znanje koje ga odražava. Pokretom studenti ne samo da razvijaju psihomotorne vještine, jer kretanje utječe i na kognitivni i emocionalno-socijalni razvoj [7]. Kreativnim kretanjem skupine su riješile problem putujućih krumpirića na probavnom traktu (Slika 4).

Slika 4: Krumpirić zalijevan plinovitim sokovima putuju prema tankom crijevu.

2.4. Radio igra

U sljedećem koraku usredotočili smo se na glasovne i zvučne efekte. Nakon što su čuli radio igru i razgovarali i istražili zvučne efekte, učenici su stvorili vlastitu radijsku predstavu po skupinama i opremili je didaskalijama, koje su također uzete u obzir prilikom predstavljanja igre. U to su vrijeme učenici sjedili na stolovima okrenutim od grupe, predstavljajući radio igru iza leđa, a također su koristili razne predmete za zvučne efekte (slika 5).

Slika 5: Grupa predstavlja radio igru.

2.5. Dramatično uprizorenje

Kao posljednji korak uslijedilo je dramatično uprizorenje. Nakon čitanja odabranog dramskog teksta, intervjuiranja, otkrivanja nepoznanica, razmišljanja, propitivanja..., učenici su sastavili dramski tekst u grupama o odabranoj lektiri i dogovorili prezentaciju koja je izvedena prije cijelog razreda (Slika 7).

Slika 6: Skupina predstavlja Lijevi i desni klaun.

3. Zaključak

Potrebno je napisati da sam bila vođena neaktivnošću i intimnošću određenih učenika. Nakon čitanja stručne literature i nakon godina iskustva, napokon sam došla na ideju da na zanimljiv način pokušam steći na opušten, kreativan, autentičan, proširujući naše vidike i motivirajući čak i one učenike koji se u drami nisu osjećali ugodno i sretno. Prije nego što se svaka aktivnost promijenila, bila sam oprezna u predstavljanju problema, komplikacija. Prepustila sam učenicima da sami odluče kako razvijaju igru. U njemu su sudjelovali svi učenici po skupinama, a povremeno su bili podijeljeni na glumce i gledatelje. Nakon svake aktivnosti ili uprizorenja održan je intervju o idejama, uzrocima i učincima pojedinih postupaka i emocija. Svi učenici sudjelovali su u intervjuima, ali nisu kritizirali, već su samo dali svoje mišljenje i osjećaje. Rezultati su bili iznad očekivanja. Svi su učenici neizmjereno uživali tijekom raznih aktivnosti, stječući motivaciju i opuštanje, jer su na završnoj drami koja se odigrala svi bili aktivni. Osim toga, u daljnje dramske predstave tijekom ostatka školske godine (kazališne i filmske predstave) učenici su bili uključeni i kao aktivni promatrači specifičnosti i detalja, jer su bili dobro „obrazovani“. Pritom su razvili kritičko razmišljanje i, sve u svemu, dobru mjeru kreativnosti.

4. Literatura

- [1.] Bowen, D. H., Kisida B.(2019): Arts education partnerships: Sources of harmony and dissonance with cultural institutions' collaborative efforts.
- [2.] Bowen, D. H., Greene, J. P. and Kisida, B. (2014): Learning to think critically: A Visual Art Experiment.
- [3.] Bowen, D.H., Kisida B. (2019): Investigating Causal Effects of Arts Education Experiences: Experimental Evidence from Houston's Arts Access Initiative; Houston Education Research Consortium.
- [4.] Bucik, N. (2011): Kulturno-umetnostna vzgoja : Priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol - dopolnjena spletna različica URL: <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf> (1.8.2022)
- [5.] Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (2009).
- [6.] Eisner, E. (2002): The arts and the creation of mind.
- [7.] Geršak, V. (2016): Ustvarjalni gib kot celostni učni pristop v osnovni šoli – doktorska dizertacija.
- [8.] Goetz A. [et al] (2016): Animirajmo! PRIROČNIK ZA ANIMIRANI FILM V VRTCIH IN ŠOLAH.
- [9.] Karim, S. (2011): Velike umetnine za male umetnike.
- [10.] Požar Matijašič, N.; Bucik, N. (2008): Kultura in umetnost v izobraževanju - popotnica 21. stoletja; Predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju.
- [11.] Priročnik o kulturni zavesti in izražanju: Evropska unija, 2016.
- [12.] Road Map for Arts Education The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century; UNESCO, 2006.
- [13.] Ruppert, S. S. (2006): Critical evidence: How the arts benefit student achievement.